

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamp plurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Super III. Librum Regum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

regentium. concius David Propheta tumore repentinæ elatio- A
nis inflatus, populus numerando peccavit, & ta-
men vindictam populus David peccante suscepit:
cur hoc? quia videlicet secundum meritum ple-
bium disponuntur corda Rectorum. Justus verò ju-
dex peccantis vitium ex ipsorum animadversione
corripuit, ex quorum causa peccavit. Sed quia ipse
sua scilicet voluntate superbiens à culpa alienus non
fuit, vindictam culpæ etiam ipse suscepit: nam ira
sævians, quæ corporaliter populum perculit, Re-
ctorem quoque populi intimo cordis dolore prostra-
vit. Certum verò est, quod ita sibi invicem & Re-
ctorum merita connectantur & plebium, ut sæpe
ex culpa Pastorum deterior fiat vita plebium, & sæ-
pe ex merito plebium mutetur vita Pastorum. Sed
quia Rectores habent judicem suum, magna cau-
tela subditorum est, non temerè vitam judicare re-
gentium.

Mat. 21.

Neque enim frustra per semetipsum Do-
minus æs nummulariorum fudit, & cathedras ven-
dentium columbas evertit: nimirum significans,
quia per Magistros quidem vitam judicat plebium,
sed per semetipsum facta examinat Magistrorum,
quamvis etiam subditorum vitia, quæ à Magistris
modò vel dissimulantur judicari, vel nequeunt,
ejus proculdubio judicio reservantur. Igitur dum
salva fides agit, virtutis est meritum, si quid-
quid prioris est toleratur: debet tamen humiliter
suggeri, si fortasse valeat quod displicet, emendari.
Sed curandum summopere est, ne in superbiam
transeat justitiæ inordinata defensio, ne dum recti-
tudo incautè diligitur, ipsa magistra rectitudinis
humilitas amittatur: ne cum sibi præesse quisque
despiciat, quem fortasse contingit, ut in aliqua ac-
tione reprehendat, contra hunc tumorem super-
biæ subditorum mens ad custodiam humilitatis edo-
matur, si infirmitas propria incessanter attenditur.
Nam vires nostras veraciter examinare negligimus,
& quia de nobis fortiora credimus, idcirco eos, qui
nobis prælati sunt, districtè judicamus. Quò enim
nosmetipsos minus agnosceimus, eò illos, quos re-
prehendere nitimur, plus videmus. Communia hæc
mala sunt, quæ sæpe à subditis in Prælatos, sæpe à
Prælati in subditos committuntur: quia & omnes
subditos, hi, qui præsent, minus quàm ipsi sunt
sapientes arbitrantur. Et rursum qui subjecti sunt,
Rectorum suorum actiones judicant. Et si ipsos re-
gimen tenere contingeret, se potuissè melius agere
putant. Unde plerumque fit, ut Rectores minus
prudenter ea, quæ agenda sunt, videant: quia eo-
rum oculos ipsa nebula elationis obscurat. Et non-
nunquam is, qui subjectus est, hoc, cum Prælatus
fuerit, faciat, quod dudum fieri subjectus argue-
bat: & pro eo quòd illa, quæ judicaverat, perse-
trat; saltem quia judicavit, erubescat. Igitur sicut
Prælati curandum est, ne eorum corda æstimatione
singularis sapientiæ locus superior extollat; ita
subjectis providendum est, ne sibi Rectorum facta
displiceant. Si autem Magistrorum vita jure repre-
henditur, oportet, ut eos subditi etiam cum disp-
plicant, venerentur. Sed hoc est solerter intuen-
dum, ne aut quem venerari necesse est, imitari ap-
petas, aut quem imitari despicias, venerari contem-
nas. Subtilis etenim via tenenda est rectitudinis &
humilitatis, ut sic reprehensibilia Magistrorum fa-
cta displiceant, quatenus subditorum mens à ser-
vanda magisterij reverentia non recedat.

Finis Libri I. Regum.

CAPITVLA TERTII LIBRI REGUM.

1 Quòd Salomon post acceptam divinitus sa-

piantiam, turpium mulierum de judicio
causa tentatur.

- 2 De judicio Salomonis inter mulieres, ex
quibus una filium, quem vigilans lactare
consueverat, dormiens occidit.
- 3 Domus autem cum edificaretur, lapidibus
dedolatis atque perfectis edificata est.
- 4 Quòd ante fores templi mare aneum, id est
luterem ad abluendas ingredientium ma-
nus duodecim boves portant.
- 5 Quòd templi ministerio, in basibus templi
sculptorio opere leones, & boves, & Che-
rubim expressa sunt.
- 6 Nebula implevit domum Domini, & non
poterant sacerdotes ministrare propter ne-
bulam.
- 7 De Propheta, quem revertentem in itine-
re leo occidit.
- 8 Vivit Dominus Deus Israël, in cujus con-
spectu sto.
- 9 Sufficit mihi, Domine, tolle quæso animam
meam.
- 10 Ecce Dominus transit, spiritus grandis &
fortis, subvertens montes, & conterens
petras ante Dominum, &c.
- 11 Cum Helias vocem Domini secum loquen-
tis audiret, in spelunca sua ostio sicut
describitur, & faciem velasse.
- 12 Reliqui mihi septem millia virorum, qui
non curvaverunt genua ante Baal.
- 13 Vidi Dominum sedentem super solum
suum, & omnem exercitum cali à dextris
& sinistris ejus, & dictum est: In quo de-
cipiam Ahab ut ascendat & cadat in
Ramothe Galaad? & dixit alius ita, &
alius aliter, &c.

INCIPIT EXPOSITIO SUPER III. LIBRUM REGUM.

CAPUT I.

Salomon post acceptam divinitus sapientiam, 3, Reg. 3, 1
turpium mulierum de judicio
causa tentatur.

NOTANDUM quòd postquam Domi-
nus erroris nostri tenebras luce suæ
cognitionis illustrat, mox tentationis
aculeo visitando probat: quia & ac-
cendendo corda nostra ad virtutes
provehit, & recedendo concuti tentatione permit-
tit. Si enim post virtutum munera nulla tentatione
concutitur, hoc se habere animus ex seipso gloria-
tur. Ut ergo & firmitatis dona habeat, & infirmi-
tatem suam humiliter agnoscat, per accessum gra-
tiæ ad alta sustollitur, & per recessum quid ex se-
metipso sit, probatur. Quòd bene nobis ex historia
sacræ lectionis innuitur: quia Salomon & divinitus
accepit sapientiam, & tamen post acceptam ean-
dem sapientiam meretricum statim pullatus quæstio-
ne memoratur. Mox enim ut gratiam tantæ revelati-
onis accepit, certamen turpium mulierum pertu-
lit: quia nimirum sæpe cum mentem nostram con-
cessis virtutibus respectus intimæ largitatis illumi-

De electio-
rum tenta-
tionibus.
In expof. B.
Job. 1. 8. cap.
circa med.

nat, hanc protinus etiam lubricæ cogitationes turbant: ut quæ sublevata immenso munere exultat, etiam tentatione pullatâ, quid sit inveniat. Sic Helias & visitatus diluculo sermone caelos aperuit, & tamen probatus subito, infirmus per desertâ fugiens, unam mulierem expavit. Sic Paulus ad tertium caelum raptus ducitur, paradisi penetrans secreta considerat, & tamen ad semetipsum rediens, contra carnis bellum laborat. Legem aliam in membris sustinet, cujus in se rebellione fatigari spiritus legem dolet. Post dationem ergo muneris idcirco Deus hominem probat: quia & collato munere sublevari, & abstracto, ad paululum ipsum sibi hominem demonstrat. Quod eò usque proculdubio patimur, quò deterfa sanditus labe peccati, ad promissâ incorruptionis substantiam reformemur.

CAPUT II.

De judicio Salomonis inter mulieres, ex quibus una filium quem vigilans lactare consueverat, dormiens occidit.

Quid in hac sententia per matrem lactantium nomina, nisi doctorum ordo? Quid verò per eorum filios, nisi discipulorum persona signatur? Nam magistri nimirum vigilantes quidem scientiâ, sed vitâ dormientes auditores suos, quos per vigilias prædicationis nutriunt, dum quod dicunt, facere negligunt, per somnum torporis occidunt, & negligendo opprimunt, quos alere verborum lacte videbantur. Unde plerumque dum ipsi reprehensibiliter vivunt, & habere discipulos vitâ laudabilis nequeunt, alienos sibi attrahere conantur, quatenus dum bonos se habere sequaces ostendunt, apud judicia hominum exculent mala, quæ agunt, & quasi per subditorum vitam, mortiferam tegant negligentiam. Unde & illic mulier filium quæ extinxit proprium, quæ sivit alienum; sed tamen veram matrem Salomonis gladius invenit, quia videlicet cujus fructus vivat, vel cujus intereat, in extremo examine ira districti judicis demonstrat. Ubi & illud solerter intuentum est, quòd vivens filius prius dividi præcipitur, ut soli postmodum matri reddatur: quia in hac vita quasi partiri conceditur vita discipuli, dum ex illa nonnumquam alter apud Deum meritum, alter verò apud hominem laudem habere permittitur. Sed falsa mater eum, quem non genuit, occidit non metuit: quia arrogantes magistri & charitatis ignari, si plenissimum nomen laudis ex alienis discipulis consequi nequeunt, eorum vitam crudeliter insequuntur. Invidia enim face succenti nolunt aliis vivere, quos se conspiciunt non posse possidere. Unde & illic perversa mulier clamat: *Nec meus, nec istius sit.* Ut enim diximus, quos sibi obsequi non vident, ad gloriam temporalem eos aliis invident vivere per veritatem. Vera autem mater satagit, ut ejus filius altem apud extraneam sit & vivat: quia conceduntur pæces magistris, ut ex eorum discipulis alij quidem eorum laudem habeant, si tamen integritatem vitæ iidem discipuli non amittant, per quæ pietatis viscera hæc eadem vera mater agnoscitur: quia omnem magisterium in examine charitatis approbatur: & sola totum recipere meruit, quæ quasi totum concessit: quia fideles præpositi pro eo quòd ex bonis discipulis suis non solum aliis laudem non invident, sed utilitatem eis etiam profectus exorant; ipsi & integros & viventes filios recipiunt, quando in supremo examine ex eorum vita perfectæ retributionis gaudia consequuntur.

CAPUT III.

Domus autem cum adificaretur, lapidibus dedolatis atque perfectis adificata est, & malleus, & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo cum adificaretur.

Quid domus illa, nisi sanctam Ecclesiam, quam in caelestibus Dominus inhabitat, figurabat? Ad cujus ædificationem electorum animæ quasi quidam expoliti lapides deferuntur. Qui cum adificantur in caelis, nullus illic jam disciplinæ malleus resonat: quia dolati atque perfecti illuc lapides ducuntur, ut locis juxta meritum congruis disponantur, ut locis foris tundimur, ut illic sine reprehensione inveniamur. Hic malleus, hic securis, hic omnia functionum resonant ferramenta: in domo autem Dei nulli ictus audiuntur; quia in æterna patria omnis jam percussio strepitus conticescit. Nequaquam ibi malleus percutit, quia nulla animadverso affligit, nequaquam securis incidit, quia receptos interiùs nulla foras severitatis sententia projicit. Nequaquam ferramenta perstrepunt: quia nec quælibet minima ultra jam flagella sentiuntur. Lapidem ergo extrâ tunc sunt, ut in constructione templi Domini absque mallei sonitu ponerentur: quia videlicet nunc foras per flagella tundimur, ut intus in templum Dei postmodum sine disciplinæ percussione disponamur; quatenus quidquid in nobis est superfluum, modò percussio reseccet, & tunc sola in ædificatione concordia charitatis liget.

CAPUT IV.

Quòd ante foras templi mare aneum, id est luterem ad ablundas ingredientium manus duodecim boves portant, qui quidem facie exterius eminent, sed ex posterioribus latent.

Quid per duodecim boves, nisi universus patrum ordo signatur? De quibus Paulo disserente lex dicit: *Non tu obturabis os bovi trituranti.* Quorum quidem nos operata opera cernimus, sed apud districtum judicem quæ illos posterius manent in occulta retributione nescimus. Qui tamen cum condescensionis suæ patientiam dilucendis proximorum confessionibus præparant, velut ante fores templi luterem portant; ut quisquis intrare æternitatis januam nititur, tentationes suas menti pastoris indicet, ut quasi in boum lutere, cogitationis vel operis manus lavet.

CAPUT V.

Quòd in templi ministerio, in basibus templi sculptorio opere leones, & boves, & Cherubim expressa sunt.

Cherubim, plenitudo scientiæ dicitur. Sed quid est quòd in basibus nec leones sine bobus, nec boves sine leonibus fiunt? Quid enim aliud designant bases in templo, nisi sacerdotes in Ecclesia? Qui dum sollicitudinem regiminis tolerant, quasi in more basium superimpositum onus portant. In basibus igitur Cherubim exprimitur: quia decet mirum ut sacerdotum pectora plenitudine scientiæ sint referta. Per leones autem terror severitatis, per boves verò patientia mansuetudinis figuratur. Iraque in basibus nec leones sine bobus, nec boves sine

3. Reg. 19.

Rom. 7.

3. Reg. 3. d.

De prædicatoribus recta loquentibus, sed pravo vitæ exemplo nocentibus. In expof. B. Job. 1. 22. c. 8. paulo post princ.

3. Reg. 3.

De purgatione vitæ præsentis, & remuneratione quietis perpetuæ. In expof. B. Job. 1. 24. c. 13 sub fin.

De studio patientiæ & præfectoris in elucendis subditorum maculis. Cura post. par. 2. c. 5. circa fin. 1. Cor. 9.

De studio sacerdotum in perfectionis. Hom. 17. in Evang. post. med.

EGO
IM
m. 3

leonibus exprimiuntur: quia semper in sacerdotali A peccatore cum terrore severitatis custodiri debet virtus mansuetudinis, ut & iram mansuetudo condat, & tandem mansuetudinem ne fortasse dissoluta sit, zelus districtioris accendat.

CAPUT VI.

3. Reg. 8. b. Nebula implevit domum Domini, et non poterant sacerdotes ministrare propter nebulam.

Scripturae mysteria nonnullis ob malitiam ipsorum manere obscura. In expof. Tob. 1. 30. c. 1. Ioan. 10. Ioan. 8.

EXigentibus meritis, dum superbi Iudæorum Pontifices divina mysteria per parabolas audiunt, sacerdotes in domum Domini quasi propter nebulam ministrare nequiverunt, qui & in testamento veteri dum sensus mysticos litteræ velamine cooperitos inter obscuras allegoriarum caligines investigare despiciunt, debitum fidei suæ ministerium propter nebulam perdidit. Quibus & tunc in nebula doctrinæ suæ vocem Dominus protulit, cum de se etiam aperta narravit. Quid est enim apertius quam, *Ego & Pater unum sumus*? Quid apertius quam, *Ante Abraham ego sum*? Sed quia auditorum mentes infidelitatis caligo compleverat, quasi emissum solis radium nebula interjacens abscondebatur. Quid per nebulam, nisi caligo intelligentiæ designatur? Et quia apparente in carne Domino sacerdotum sensus de ejus intellectu caliginem perculit, nebula synagogam, id est domum Domini implevit. Et sacerdotes propter nebulam ministrare non poterant: quia dum ab intellectu incarnati Dei perfidiae suæ peste obscurati sunt, veri sacerdotij ministerium perdidit.

CAPUT VII.

3. Reg. 13. De Propheta, quem revertentem in itinere leo occidit.

De reprimenda in prosperis elatione cordis. In expof. B. Tob. 4. 23. c. 19. hinc med.

Quid est homo, cujuslibet sit meriti, si à Conditoris sui protectione deseratur? Quæ nimirum protectio necessaria creditur, si semper habeatur. Sed utiliter plerumque subtrahitur, ut sibi metipsum homo quam sine illa nihil sit ostendat. Manus igitur Domini aliquando nos mensuram ad cultam insinuat, quæ etiam nescientes nos in prosperis portat: qua destituti dum cadere incipimus, & tamen adjuti retinemur: & doctrina fit, quod in lapsu trepidamus, & custodia, quod in statu permanemus. Nemo ergo se alicujus virtutis æstimet, etiam cum quid fortiter potest. Quia si divina protectio deserat, ibi repente enerviter obruitur, ubi se valenter stare gloriabatur. Quid est enim quod vir Dei contra altare Samaritæ ad prophetandum directus præsentem regem auctoritatem liberæ vocis exercuit, ejusdemque regis extensum brachium in rigorem mirabiliter astrinxit: quod tamen mox misericorditer salutem restituit? Cujus in domo invitatus comedere noluit: quia ne in via comederet prohibitionis Dominicæ præcepta servavit, qui tamen in eadem via & seductus comedit, & pascus interiit. Quia in re quid subtili consideratione colligimus, quid, ut ita dixerim, formidandum suspicamus, nisi quod forsitan apud semetipsum tacitus pro præceptis Dominicis regem se contempsisse gloriabatur, ab interna mox soliditate quassatus est, & inde ei in opere culpa subrepsit, unde gloria in corde surrexit: ut Prophete falsi verbis deceptus disceret, quia nequaquam propriæ fortitudinis fuerit, quod regis verbis restitisset. Bene autem ex ejus ore mortis sententiam accepit, cujus seductione à vitæ præcepto deviavit, ut inde penam veraciter sumeret, unde culpam negligenter admisisset.

CAPUT VIII.

Vivit Dominus Deus Israel, in cujus conspectu sto.

3. Reg. 17.

SCiendum est quod duobus modis in conspectum Domini venimus: uno quidem, quo hic peccata nostra subtiliter pendentes, in ejus nos conspectu punimus, & flendo dijudicamus. Alio vero modo in conspectum Domini venimus, cum in extremo judicio ante tribunal ejus assistimus. Nam quoties Conditoris nostri potentiam ad sensum reducimus, toties in conspectu illius stamus. Unde rectè nunc per virum Dei Heliam dicitur: *Vivit Dominus Deus Israel, in cujus conspectu sto.*

In Dei conspectum duobus modis venitur. In expof. B. Tob. 1. 11. c. 11 in primis.

CAPUT IX.

Sufficit mihi, Domine, tolle quaeso animam meam.

3. Reg. 19.

Sancti viri, qui sublevante spiritu ad summa rapiuntur, quandiu in hac vita sunt, ne aliqua elatione superbiant, quibusdam tentationibus reprimuntur, ut nequaquam tantum proficere valeant, quantum volunt. Sed ne extollantur superbiâ, fit in eis ipsarum quædam mensura virtutum. Hinc est enim quod Helias dum tot virtutibus in alta proficisset, quadam mensura suspensus est, dum Jezabel postmodum quamvis reginam, tamen mulierculam fugit. Perpendo quippe hunc miræ virtutis virum, ignem de celo trahere, & secundò quinquagenarios viros cum suis omnibus petitione subita concremare, verbo celos à pluviis claudere, verbo celos ad pluvias aperire, fuscitantem mortuos, ventura quoque prævidentem: & ecce rursus animo occurrit quo pavore ante unam mulierculam fugerit. Considero virum timore percussum de manu Dei mortem petere, nec accipere: de manu mulieris mortem fugiendo vitare. Querebat enim mortem dum fugeret, dicens: *Sufficit mihi, tolle animam meam. neque enim melior sum quam patres mei.* Unde ergo sic potens, ut tot illas virtutes faciat? Unde sic infirmus, ut ita feminam pertimescat? Nisi quia dispensatione superni nutus mensuram cultam libraminis appenduntur, ut ipsi sancti Dei homines, & multam valeant per potentiam Dei, & rursus quadam mensura moderati sint per infirmitatem suam? In illis virtutibus Helias quid de Deo acceperat, in istis infirmitatibus quid de se esse poterat agnoscebat. Illa potentia virtutis fuit, ista infirmitas cultos virtutis. In illis virtutibus ostendebat quid acceperat, in istis infirmitatibus hoc quod acceperat custodiebat. In miraculis monstrabatur Helias, in infirmitatibus servabatur.

De elatione ne superbiatur per quas tentationes imperfectione cognoscitur. In expof. B. Tob. 1. 19. c. 19 in primis.

CAPUT X.

Ecce Dominus transit, spiritus grandis & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum. Nam in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus, & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus aura tenuis, & ibi Dominus.

Spiritus ante Dominum evertit montes, & petras conterit: quia pavor, qui ex adventu ejus irruit, & altitudinem cordis nostri dejicit, & duritiam liquefacit. Sed spiritui commotionis & igni

Dei subtilitatem cor poris oculis visis negat.

*In expof. B.
Iob. 1. 5. c. 27.
circa med.*

non inesse Dominus dicitur: esse verò in sibilo auræ A
tenuis non negatur, quia nimirum mens cum in con-
templationis sublimitate suspenditur, quidquid per-
fectè conspicere prævalet, Deus non est. Cum verò
subtile aliquid conspicit, hoc est, quod de incompre-
hensibili substantia æternitatis audit. Quasi enim sibi-
lum tenuis auræ percipimus, cum saporem incircun-
scriptæ veritatis contemplatione subita subtiliter
degustamus. Tunc ergo verum est quod de Deo cog-
noscamus, cum plene nos aliquid de illo cognosce-
re non posse sentimus. Vnde bene illic subditur:
*Quod cum audisset Helias, operuit vultum suum pal-
lio, & in gressus stetit in ostio spelunce.* Post auræ te-
nuis sibilum, vultum suum Propheta pallio operuit,
quia in ipsa subtilissima contemplatione veritatis,
quanta ignorantia homo tegatur, agnoscit. Vultui
namque pallium superducere, est ne altiora mens
querere audeat, hanc ex consideratione propriæ in-
firmitatis velare, ut nequaquam intelligentiæ oculos
ultra se præcipitanter aperiat, sed ad hoc quod ap-
prehendere non valet, reverenter claudat. Qui hæc
agens in spelunca ostio stetit, describitur, quid nam-
que spelunca nostra est, nisi hæc corruptionis habi-
tatio, in qua adhuc ex vetustate retinemur? Sed cum
aliquid percipere de cognitione divinitatis incipi-
mus, quasi jam in spelunce nostræ ostio stamus. Quia
enim progredi perfectè non possumus, ad cognitio-
nem tamen veritatis inhiantes, jam aliquid de liber-
tatis aura captamus. In ingressu ergo spelunce stare,
est represso nostræ corruptionis obstaculo, ad cogni-
tionem veritatis incipere exire. Vnde & nube in ta-
bernaculum descendente Israëlita è longinquo cer-
nentes in papilionum suorum ostiis stetit, memo-
rantur: quia qui adventum divinitatis utcumque
conspiciunt, quasi jam ex habitaculo carnis proced-
unt.

CAPUT XI.

3. Reg. 19.

*Cum Helias vocem Domini secum loquentis
audiret, in spelunca sue ostio stetit, descri-
bitur, & faciem velasse.*

De electo-
rum profe-
ctu per su-
pernam
gratiam.

Quid est quod Propheta cum vocem Domini se-
cum loquentis audivit, in spelunca sue ostio
stat, & faciem velat: nisi quia dum per contempla-
tionis gratiam vox supernæ intelligentiæ fit in men-
te, totus homo jam intra speluncam non est, quia ani-
mum carnis cura non possidet? Sed stat in ostio, quia
mortalitatis angustias exire meditatur. Sed jam in
ostio spelunce constitit, & verba Dei in aure cordis
percipit, necesse est ut faciem velat: quia dum per su-
pernam gratiam ad altiora intelligenda ducimur,
quanto subtilius levamur, tanto semper per humili-
tatem nosmetipsos in intellectu nostro premere de-
bemus, ne conemur plus sapere quam oportet sa-
pere, sed sapere ad sobrietatem. Ne dum nimis invis-
ibilia discutimus, aberremus, ne in illa natura incor-
porea, corporei luminis aliquid queramus, Aurem
enim intendere, & faciem operire, est vocem interio-
ris substantiæ audire per mentem, & tamen ab omni
specie corporea oculos cordis avertere, ne quid sibi
in illa corporeale animus fingat, quæ ubique tota, &
ubique incircumscripta est.

CAPUT XII.

3. Reg. 22. c.

*Reliqui mihi septem millia virorum, qui non
curvaverunt genua ante Baal.*

De cavendo
elatio-
nis vitio.
*In expof. B.
Iob. 1. 31. c. 23.
circa fin.*

Errum est quod cordis sui oculum per elationis
tenebras extinguit, qui cum recta agit, consi-
derare meliorum merita negligit. At contra magno
humilitatis radio semetipsum illuminat, qui alio-

rum bona subtiliter pensat: quia dum ea, quæ ipse
fecerit, facta foris & ab aliis conspicit, cum, qui de
singularitate intus erumpere nititur, superbiæ tumo-
rem premit. Hinc est enim quod vocem Domini ad
Heliam solum se æstimantem dicitur: *Reliqui mihi
septem millia virorum, qui non curvaverunt genua ante
Baal,* ut dum non solum se remansisse cognosceret,
elationis gloriam, quæ ei de singularitate surgere
poterat, declinaret. Propheta nempe erat, & sæpe
mysteria superna cognoverat. Quid ergo difficile fuit
agnoscere in hoc mundo fideliter Deo famulos &
alios remansisse? sed hinc solerter intucendum est,
oculum cordis elatio quam nequiter claudat; quia
qui humilis & occulta Dei judicia noverat, elatus &
aperta nesciebat.

B

CAPUT XIII.

*Vidi Dominum sedentem super solum suum, 3. Reg. 22. c.
& exercitum cæli à dextris, & à sinistris
ejus, & dictum est: In quo decipiam A-
chab ut ascendat, et cadat in Ramoth Ga-
laath? Et dixit alius ita, et alius aliter.
Et egressus est unus, et dixit: Ego deci-
piam Achab. Et dictum est: In quo deci-
pies? Qui respondit dicens: Egrediar, et
ero mendax spiritus in ore omnium Pro-
phetarum ejus.*

C

Quid per solum Domini, nisi Angelicas pote-
states accipimus? Quarum mentibus altius
prævidens inferius cuncta disponit. Et quid exer-
citus cæli, nisi ministrantium Angelorum multitu-
do describitur? Quid est ergo quod exercitus cæli à
dextris & à sinistris ejus stare perhibetur? Deus
enim, qui ita est intra omnia, ut etiam sit extra
omnia, nec dextra, nec sinistra concluditur, sed
dextra Dei Angelorum pars electa: sinistra autem
Dei pars Angelorum reproba designatur. Neque
enim ministrant Deo solummodo boni, qui adju-
vent, sed etiam mali, qui probent. Non solum qui
à culpa redeunt sublevent, sed etiam qui redire
nolentes gravent, nec quod cæli exercitus dicitur,
Angelorum pars reproba in eo intelligi posse prohi-
betur. Quas enim suspendi in aëre novimus, aves
cæli nominamus. Et de eisdem spiritibus Paulus di-
cit: *Contra spiritualia nequicia in caelestibus.* Quo-
rum caput enunciatur ait: *Secundum principem po-
restatis aeris hujus.* A dextera ergo Dei, & à sinistra

De electo-
rum arque
reprobòrũ
spirituum
ministeriis
per occultũ
divinũ di-
tributionis
ordinem.
*In expof. B.
Iob. 1. 2. c. 16.
in prin.*

D

Angelorum exercitus stat: quia voluntas electorum
spirituum divinæ pietati concordat, & reproborum
sensus suæ malitiæ serviens, iudicio districti-
onis ejus obtemperat. Unde & mox fallax spiritus in me-
dium profluisse describitur, per quem Achab rex
exigentibus suis meritis decipiatur. Neque enim fas
est credere bonum spiritum fallaciæ deservire vo-
luisse ut diceret: *Egrediar, & ero spiritus mendax in
ore omnium Prophetarum ejus.* Sed quia Achab rex

*Ephes. 6.
Ephes. 2.*

E

peccatis præcedentibus dignus erat, ut tali debuif-
set deceptione damnari, quatenus qui sæpè volens
ceciderat in culpam, quandoque nolens caperetur
ad penam. Occulta iustitiæ licentia malignis spiri-
tibus datur, ut quos volentes in peccati laqueo stran-
gulant, in peccati penam etiam nolentes trahant. Is,
qui vitam reprobam non vitat, à perpetrandis pec-
catis animum non avertit, cum à Propheta ali-
quid requirit, illa audit Deo disponente quæ mere-
tur audire damnandus. Ecce enim ut unum vel duo
ex multis loquamur, ab omnipotentis Dei cultu
mus Israël sub idolorum servitute recesserat, & ta-
men ad Prophetas à quibus decipi consueverat, sæ-
pè veniebat prospera requirens. Cum verò ex ore
Prophetarum perversa agens prospera audiret, quid

aliud superna judicia agebant, nisi ut peccator populus in suo corde caperetur? Quatenus qui perfidiam sequendo deliquerat, sic Prophetarum suorum blandis sermonibus deciperetur, ut jam nec pertimesceret quia deliquisset, & tantò post durius raperetur ad pœnam, quantò nunc securius viveret in culpa. Sed ecce jam largiente omnipotente Deo, ab idolorum cultu remotum est genus humanum, veram fidem publicè fateretur, subdi lignis & lapidibus vel cuilibet creaturæ adoratione renuit. Securus ergo jam Prophetam quilibet in fide positus consulit: quia hoc auditurus est, quod audire fidelem decet. Fidenter dicam, si ab immunditiis aliis atque pravis actibus recessisset, securus esset. Nam Paulus egregius prædicator clamat: *Et avaritia, quæ est idolorum servitus.* Quisquis enim adhuc avaritiæ subiectus est, à cultu idolorum liber non est. Si ergo is, qui avaritiæ astibus anhelat, in fide quidem positus esse videtur, sed aliena ambit accipere, honores mundi desiderat, præire cupit, temporalem gloriam concupiscit, atque de hac eadem gloria Prophetam consultat: iustum valde est, ut ex culpæ suæ merito à Prophetæ ore prospera audiat. Quatenus qui verba Dei audire in sacro eloquio noluit ut terrena despiceret, caelestia amaret, illud Deo iudicæ ex Prophetæ sui ore audiat, unde amplius obligatus cadat, dum spe terrena gloriæ delectatus pascitur, suis desideris ad ima semper ducatur. Neque enim bonus fuit ille spiritus qui mendax esse appetit in ore Prophetarum. Unde & præmissum est, quia exercitus cæli stetit à dextris & à sinistris ejus. Deus enim qui incircumscripita est veritas, in illa æterna beatitudine, quæ dextra ejus dicitur, sinistram non habet, quia nihil ibi esse quod displiceat potest: sed quia simul omnia contuetur, simul cuncta aspicit. Ea autem, in qua bonus spiritus & malus vivit, exercitum cæli à dextris, & à sinistris habere describitur, ut per dexteram intelligamus Angelos electos, per sinistram verò spiritus reprobos. Nec movere debet quoddam exercitus cæli etiam repulsi Angeli vocantur, quia & ipsi quamvis ab æthereo cælo expulsi sunt, adhuc tamen in æthereo cælo demorantur, sicut Paulus ait: *Contra spiritualia nequitia in caelestibus.*

Ephes. 5.

Ephes. 6.

Finitis Expositionis tertij Regum.

CAPITVLA QVARTI D LIBRI REGUM.

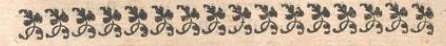
- 1 Quodd Helias in celo raptus sit.
- 2 De muliere vidua, quæ ne duos filios auferente creditore amitteret, Helisai Prophetæ dictis obedivit, etc.
- 3 De filio Sunamitis, quem puer ab Helisao missus cum baculo non resuscitat, per semetipsum verò Helisæus veniens, seque super mortuum sternens, atque ad ejus membra se colligens, etc.
- 4 Quodd Prophetarum filij dum in Iordane ligna caderent, uni eorum securis ex manubrio in profundum lapsa disparuit, in quo jactatum per Helisæum manubrij lignum, ad eum ferrum rediit.
- 5 Dies tribulationis, et increpationis, et blasphemia dies hæc, in te venerunt filij usque ad partum, et vires non habet parturiens.
- 6 Quodcunque reliquum fuerit de domo Iuda mittet radicem deorsum, et faciet fructum sursum.
- 7 Item unde supra.

8 *Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vires.*

9 *Obsecro, Domine, memento quomodo ambulaverim coram te in veritate, et in corde perfecto.*

10 *Ecce dies veniunt, et auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, in Babylonem.*

11 *Occidit rex Babylonis filios Sedechia in Reblatha coram eo, oculos quoque Sedechia eruit.*

INCIPIT EXPOSITIO

SUPER IV. LIBRUM REGUM.

CAPUT I.

De Helia quodd in cælum raptus sit.

4. Reg. 1. b

UID est quodd Helias in cælum raptus dicitur? Nunquidnam eum adhuc in carne corruptibili positum ad illius summæ quietis finem ante resurrectionem ascensionemque Domini credimus esse perductum? Sed aliud est cælum æthereum, aliud æthereum. Cælum quippe æthereum, terræ est proximum. Unde & aves cæli dicimus, quia eas volitare in aëre videmus. In cælum quippe æthereum Helias sublevatus est, ut in secretam quandam terræ regionem repente duceretur, ubi in magna jam carnis & spiritus quiete viveret, quousque ad finem mundi redeat, & mortis debitum solvat. Sublevatus namque Helias ascensionem Dominicam designavit. Ille enim mortem distulit, non evasit. Redemptor autem noster quia non distulit, superavit, eamque resurgendo consumpsit, & resurrectionis suæ gloria ascendendo declaravit. Notandum quoque quodd Helias in curru legitur ascendisse, ut videlicet apertè monstraretur, quia homo purus adjutorio egebat alieno. Per Angelos quippe illa facta & ostensa sunt adjumenta: quia nec in cælum, quod est æthereum, per se ascendere poterat, quem naturæ suæ infirmitas gravabat. Redemptor autem noster non curru, non Angelis sublevatus legitur: quia is, qui fecerat omnia, nimirum super omnia sua virtute ferebatur. Illuc etenim revertebatur ubi erat, & inde redibat ubi remanebat. Quia cum per humanitatem ascenderet in cælum, per divinitatis suæ potentiam, & terram pariter continebat & cælum. Sicut autem Joseph à fratribus venditus, venditionem nostri Redemptoris figuravit: sic Enoch translatus, atque ad cælum æthereum Helias sublevatus, ascensionem Dominicam uterque designavit. Ascensionis ergo suæ Dominus prænuntios & testes habuit, unum autem legem, alium sub lege, ut quandoque veniret ipse, qui veraciter cælos penetrare potuisset. Unde & ipse ordo in eorum quoque utrorumque sublevatione per quædam incrementa distinguitur. Nam Enoch translatus, Helias verò ad cælum subvectus esse memoratur, ut veniret postmodum qui nec translatus: nec subvectus, cælum æthereum sua virtute penetraret, qui nobis in se credentibus quia carnis suæ quoque manditiam largiretur, & sub eo per incrementa temporum virtus castitatis excresceret, in ipsa quoque eorum translatione qui ascensionem Dominicam, ut videlicet famuli designaverunt, & in se ipso, qui ad cælum ascendit, Dominus ostendit. Nam Enoch quidem uxorem & filios habuit: Helias verò neque uxorem, neque filios legitur habuisse. Pensate ergo quomodo per incrementa temporum creverit munditia sanctitatis, quod & per translatus

De ascensione Domini per raptum hunc præfigurationem. Hom. 25. in Evang. circa med.

Gen. 37.

Gen. 37.